

Milli Eğitim Bakanlığının Sayın Müsteşarı,

Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakültelerimizin Değerli Dekanları ve Öğretim Üyeleri,

Hepiniz Yükseköğretim Kuruluna hoş geldiniz, sizleri saygı ve en samimi duygularıyla selamlıyorum.

Dünyada tüm ülkelerde ve ülkemizde devletlerin en önemli ve en öncelikli konularından birini; eğitimi, siz değerli hocalarımızla görüşme ve tartışmak üzere bir aradayız. İnsani ve kültürel kalkınma temelinde eğitimi ve öğretmenliği yeniden düşünmek başlığı ile bu toplantıyı açıyoruz.

Eğitimi, ve bu kapsamda amaç, araç ve süreçleriyle birlikte eğitimin temel unsurlarından biri olan öğretmenliği gerçekten yeniden düşünmek ve müzakere etmek durumundayız.

Değerli Hocalarım

Hepinizin bildiği gibi birey açısından eğitim, özgür düşünebilen, işlevsel bilgi ve becerilere sahip; insani, sosyal ve ahlaki değerleri içtenlikle benimsemiş fertler yetiştirmektir.

Toplum ve ülke açısından ise eğitim, içinde yaşadığı toplumun ortak kültür ve ideallerini ve değerlerini benimseyen, düzgün vatandaşlar yetiştirmektir. Buna göre eğitimin, bireysel, sosyal, kültürel, ekonomik olmak üzere çeşitli amaçlarından söz edilebilir. Bu nedenden ki eğitim, her türlü ideolojik ve politik mülahazanın dışında ele alınmalıdır.

Eğitimin, teknik ve ekonomik yönlerini tartışırken, öne çıkarırken; insani, kültürel ve sosyal yönlerini göz ardı etmek şöyle dursun, öne taşınmalıdır.

Değerli Hocalarım;

Anadolu'da yaklaşık 1000 yıllık güçlü bir geçmiş ve gelenekler üzerine inşa edilmiş Türkiye Cumhuriyeti, dünyanın 17. büyük ekonomisi haline gelirken, nüfusunun yüzde 40'ını oluşturan 24 yaş ve altı genç kitlenin yükseköğretime ilişkin talebini karşılamada nicelik olarak çok önemli bir ilerleme sağlamıştır.

Ülkemizde eğitime ve yükseköğretime erişimde ve okullaşmada özellikle 2000'li yıllardan itibaren ciddi bir sıçrama yaşanmış; yatay büyüme olarak adlandırabileceğimiz nicelik yönünden önemli düzeyde bir büyüme gerçekleşmiştir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017-2018 raporuna göre Türkiye, yükseköğretime erişimde 137 ülke arasında ikinci sırada yer almıştır. Nitelik açısından ise her zaman sürekli alınması gereken uzun bir yol ve ulaşılmaması gereken bir menzildir.

Ülkemizin 2023 yılında dünyanın 10 büyük ekonomisinden biri olma hedefine ulaşabilmesinin, üstün nitelikli bilgi üretimi ve üstün nitelikli insan kaynağı ile mümkün olabileceğinin artık net olarak bilincindeyiz.

Bugün itibarıyla Yükseköğretimde 112'si devlet, 67'si vakıf üniversitesi ve 5'i vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 184 yükseköğretim kurumumuz mevcut olup, öğrenci sayımız 7.764.607'e ulaşmıştır.

Eğitimde ve Yükseköğretimde bundan böyle hedefimiz, dikey yani nitelik, keyfiyet ve kalite yönünden büyümedir.

Yeni YÖK olarak yapısal değişim niteliğinde gerçekleştirdiğimiz birçok çalışma oldu. “Yükseköğretim Kalite Kurulunun oluşturulması” ve üniversitelerimiz arasında “Misyon Farklılaşması Odaklı İhtisaslaşma” projesinin hayata geçirilmiş olmasını çok önemsiyoruz. Bildiğiniz gibi bu konuda hep birlikte hızlı ve düzgün bir yol haritasını takip ediyoruz.

Müteaddit defalar çeşitli toplantılarda ifade ettiğim gibi, üniversitelerimizin hepsinin aynı olmasını tasvip etmiyoruz. Bütün üniversitelerimiz uluslararası nitelikleri gözetmeli, fakat farklı değerler üretmelidir. Bu kapsamda üniversitelerimizin bir kısmının eğitimde, bir kısmının araştırma ve teknoloji üretiminde bazılarının da bölgesel kalkınmaya katkı sağlama konusunda farklılaşmasını istiyoruz. Bu yaklaşımla kastedilen, üniversitelerimizin bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alanda temayüz etmesidir.

Üniversitelerimiz, buldukları bölgenin, sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden kalkınmasında lokomotif görevi üstlenmelidir. Benzer durum, eğitim/egitim bilimleri fakültelerimiz için de söz konusudur.

Yapısal değişikliklerimizin önemli bir kısmı Üretim Reform Paketi içinde yükseköğretim sisteminde, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa eklenmiş olup, bu kapsamda ikincil mevzuat çalışmaları başlatılmıştır. Bunları size kısaca özetlemek isterim:

- Eğitim Programları Danışma Kurulu ve Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulunun oluşturulması,
- Doktora sonrası araştırmacı istihdamı,
- Devlet yükseköğretim kurumlarının öğretim üyesi kadrosunda fiilen altı yıl çalışan öğretim üyelerine, yurt içinde ve yurt dışında alanıyla ilgili Ar-Ge niteliğinde çalışmak üzere, bir yıl süreyle ücretli izin verilmesinin önü açılması,
- Yükseköğretim kurumlarının sermaye şirketi statüsünde teknoloji transfer ofisi kurabilmesinin önünün açılması,
- Bilimsel araştırma projelerine ilişkin ödeneklerin kullandırılmasında, proje kapsamında görevlendirilecek tezli yüksek lisans ve doktora programlarındaki öğrencilere burs ödenebilmesinin mümkün hale gelmesi,
- Organize sanayi bölgelerinde kurulan meslek yüksekokulları için öğrenci başına ilgili yükseköğretim kurumlarına, Yükseköğretim Kurulu bütçesine bu amaçla tahsis edilen ödenekten eğitim desteği yapılabilmesinin mümkün hale gelmesi,

- Yükseköğretim kurumlarında ve/veya belirli fakülte ya da bölüm ve programlarda görevlerinde kalmalarında fayda görülenlerin yaş hadlerinin, ilgili yükseköğretim kurumunun teklifi ve Yükseköğretim Kurulunun onayı ile birer yıllık sürelerle 75 yaşına kadar uzatılabileceğine ilişkin düzenlemenin yapılması.

Bu önemli projeleri hayata geçirebilmek için üstün niteliklere sahip insan kaynağına ihtiyacımız olduğu açıktır. Eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanından da özel eğitim ve okul öncesi eğitim, öncelikli alanlar kapsamına alınmıştır.

Eğitim/eğitim bilimleri fakültelerimizle ilgili olarak kalite odaklı bazı düzenlemeler yaptık, yapmaya da devam ediyoruz. Bu çerçevede sizlerin de bildiğiniz gibi, bazı programların puan türlerinde yaptığımız düzenlemeler ve getirdiğimiz 240.000 barajı uygulamasıyla daha nitelikli öğrenci alabilmeyi sağlamaya çalıştık. İkinci öğretim programlarını tedrici olarak kapatırken kontenjanlar daha rasyonel bir planlamaya tabii tutulmaktadır.

Bu kapsamda bilim hayatımızı, üniversitelerimizin bilimsel gücüyle yeniden şekillendirmeye ve yükseköğretimi; kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar ve nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırmaya gayret ediyoruz.

Yükseköğretim sistemindeki kalite odaklı büyüme ve gelişmeyi gerçekleştirebilmek için girdi kalitesindeki iyileşmenin önemi kaçınılmazdır. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulunun uzun zamandır gündeminde olan yükseköğretime giriş sisteminde değişikliğe gidilerek yeni sınav sisteminin, Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) adıyla 2018 yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir. Yeni giriş sistemi, Türkçe ve Temel Matematik alanlarının merkezde yer aldığı, bilgiden daha çok temel yeterlilik esaslı, orta öğretim kazanımlarını odağına alan ve önemseyen bir değerlendirme süreci olarak kurgulanmıştır.

Yeni sınav sistemi, dünyadaki gelişmiş ülkelerdeki sınav sistemleri ile karşılaştırılabilir kapsam ve nitelikte olup, ülkemize özgü olarak tasarlanmıştır.

Değerli Hocalarım

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan, 2017-2018 Yükseköğretim Akademik Yılı Açılış Töreninde, eğitim ve kültür alanlarında öngörülen hedeflerde halen kat etmemiz gereken yollar olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu çerçevede, özellikle öğretmen adaylarının daha donanımlı, değerler sistemlerimize daha fazla önem veren programlarla yetiştirilebilmesi için çalışmalar yapılmasını, halen, meslek icrasındaki tüm öğretmenlerimizin de mesleki gelişiminin sağlanmasına vurgu yaparak; bu konularda Yükseköğretim Kuruluna, Milli Eğitim Bakanlığımıza ve Eğitim Fakültelerimize ciddi bir sorumluluk vermiştir. Bugünkü toplantımız yol haritamızın şekillendirilmesi amacıyla.

Biz, eğitim/eğitim bilimleri fakültelerimizin, eğitim alanında araştırmalar yapma ve öğretmen adayları yetiştirme görevlerinin yanında, “eğiticilerin eğitimi” kapsamında gerek üniversitelerdeki öğretim elemanlarının, gerekse başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere

çeşitli kurumlarda istihdam edilen öğretmenlerin ve eğitimcilerin, “hayat boyu öğrenme” kapsamında mesleki gelişimlerinin sağlanmasında çok önemli rollerinin ve katkılarının olduğunu düşünüyoruz. Bu konularda daha çok katkı ve destek bekliyoruz.

Bu toplantıda, eğitimin ve öğretmenliğin “insani ve kültürel kalkınma” temelinde ele alınmasını çok anlamlı buluyorum ve de bu bağlamda çağdaşlaşma, kalkınma, gelişme gibi kavramların kültürel ve insani yönünü göz ardı etmemeliyiz.

Modernleşme ya da çağdaşlaşma, başka ülkelerden birtakım kültürel unsurları sorgulamadan transfer etmek olmayıp her şeyden önce, bizi biz yapan, başka toplumlardan farklı kılan temel değerlerimizi koruyup geliştirerek başka kültürlerin evrensel unsurlarıyla bir sentez oluşturmaktadır.

Türkiye olarak, içinde yaşadığımız insani, sosyal ve güncel sorunların üstesinden gelebilmek için temelleri kadim kültür, gelenek ve medeniyetimize dayanan değerleri hatırlayarak yeniden inşa etmek durumundayız.

20. yüzyılda yaşanan ve 21. yüzyıla da sirayet eden dünya savaşları, bölgesel çatışmalar, kitlesel göçler, insanlar ve toplumlar üzerinde oluşturduğu büyük yıkımlarla maliyeti ve telafisi zor, yüksek krizlerin ortaya çıktığı bir dönem olarak tarihte yerini almaktadır.

Bu krizler, kamusal, sivil ve özel alanlarda kültürel dağılmalara neden olurken eğitim, söz konusu kriz ve sorunların üstesinden gelmenin ötesinde, yeni bir medeniyet anlayışının inşa edilmesinde, stratejik ve öncelikli bir alan haline gelmiştir.

Türkiye, dünyada kitlesel krizlerin yaşandığı böyle bir dönemde aldığı tavır ve gerçekleştiği uygulamalarla dünya ülkelerine örnek olacak bir duruş sergilemektedir, haklının, mazlumun ve mağdurun yanında durmaktadır.

Uluslararası politika belgelerinde de içinde yaşadığımız dönem, ‘krizler dönemi’ olarak tanımlanırken, hemen bütün ülkeler, temel eğitimden yükseköğretime kadar eğitimin bütün kademelerini, iki temel konunun inşasına odaklanarak yeniden yapılandırmaktadır. Bunlardan ilki, bilgi ekonomisi ekseninde üretilmesi hedeflenen yüksek katma değer; ikincisi ise bu dönüşüme cevap verebilecek eğitimin temel hedefi olan fertlerin insani, kültürel, manevi ve milli değerlere sahip olarak yetiştirilmesidir.

OECD, Dünya Bankası ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar, söz konusu dönüşümün rotasına ilişkin politika belgelerinde, ‘Nitelikli Eğitimi’ insani, ekonomik ve sosyal yönlerden sürdürülebilir kalkınmanın odak noktasında görmektedir. Bu noktalarda öğretmen yetiştirme sistemleri, ülkelerin yeni dünya düzeninde alacakları konumu belirleyecek temel reform alanı haline gelmiştir.

Bunu yaparken her ülke, tarihi gelenek içinde inşa ettiği kurumlar ve bunların temellendiği kültürel kodlar bağlamında kendi yerli ve telif, öğretmen yetiştirme modelini oluşturmak durumundadır.

Ülke olarak içinde yaşadığımız çağın yüz yüze olduğu problemlerle baş edebilmek için başka toplumlara da örnek olabilecek özgün sosyal projeler ve eğitim modelleri geliştirmek, uygulamak ve ihraç etmek zorundayız.

Eğitimin, kalkınma ve sosyal sistemlerle ilişkileri ile ilgili olarak BM ve UNESCO gibi kuruluşların son yıllarda gündeminde olan bazı kültürel ve sosyal kavramlara baktığımızda, bugün modern toplumların içinde bulunduğu insani ve sosyal krizden kurtulabilmesi için ihtiyaç duyulan kültürel kodların, esasen bizim geleneğimiz ve kültürümüz içinde mündemiç olduğunu müşahede ediyoruz.

Kalkınmak ve gelişmek, her ne pahasına olursa olsun, içinde yaşadığımız dünyayı sonuna kadar sömürmek, çevreyi ve doğayı tahrip etmek değil; bunların bize birer emanet olduğunu görerek korumak ve imar etmektedir.

Türkiye olarak 2023 ve 2071 hedeflerine ulaşabilmemiz, her şeyden önce sahip olduğumuz güçlü ve değerli beşeri ve entelektüel sermayemizle mümkün olacaktır. Bunun en temel araçlarından biri de hiç şüphesiz eğitim ve öğretmenlerimizdir.

Eğitimde, nicel, kantitatif yönden oldukça büyük bir büyüme, genişleme sağladık. Bundan böyle hedefimiz, beklentimiz, nitelik, kantite ve kalite yönünden dikey büyüme olmalıdır.

Eğitimle ilgili müfredatımızda öğrencilerimize 21. yüzyılın gerektirdiği temel nitelik, yeterlik ve donanımların kazandırılması, temel amacımız olmalı; ancak sadece bilgiyi aktarıp ezberleterek ve bunları da sınavlarla kağıda döktürmek yerine, bu genç kitleye ileri düşünme, analiz, sentez, muhakeme yapma, çıkarımda bulunma, özgün fikir ve projeler üretme gibi becerileri kazandırmalıyız.

Eğitim fakültelerimizde öğretmen adayları mesleğe hazırlanırken onların mesleğin ideallerini, temel değerlerini, meslek ahlakını ve meslek sevgisini gerçekten hisseden bir şekilde yetiştirilmesi temel gayemiz olmalıdır.

Eğitim fakültelerimizin sorumluluğu, söz konusu adayların sadece mesleğe hazırlanması olmayıp işbaşıda, mesleki gelişimlerini sağlama konusunda da sürekli destek olmaktır.

Eğitim kavramının bizatihi kendisinin yeniden anlamlandırılmasına ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. 1950'lerden sonra kavram dünyamıza giren eğitimin amacı, insanı eğip bükme, şekle, forma sokmak olmamalı; terbiye yerine ikame edilen bu kavram, maalesef aynı anlamları karşılamamıştır.

Diğer taraftan muallim yerine ikame edilen “öğretmen”; talebe yerine ikame edilen “öğrenci”, kavramları da geleneksel kültürümüz içinde bunlara yüklenen anlamları ifade etmede inanın ki yetersiz kalmaktadır.

21. yüzyıl becerileri olarak sıkça telaffuz edilen muhakeme etme, analitik düşünme, problem çözme gibi becerilerin yanı sıra sosyal sorumluk taşıyan, insani yararı temel erdem olarak kabul eden, toplumsal ahlakı, kolektif bilincin taşıyıcısı olarak gören ve mesleki yeterliklerini ahlakı

erdemler üzerine inşa eden bir öğretmen yetiştirme modeli, bir temenni olmanın ötesinde toplumsal bir önceliğimizdir.

Önemli mesele; ilim, irfan ve erdem sahibi insanlar yetiştirmek için öğretmen yetiştirme sisteminin, toplumsal beklenti, talep ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yapılandırılmasıdır. Bunu gerçekleştirecek potansiyel ve güce sahip olduğumuzu düşünüyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle, bu toplantının öğretmen yetiştirme ve geliştirme konularında, yeni yol haritamızın oluşturulmasında yüksek katkılarının olması dileğiyle hepinize en içten selam ve sevgilerimi iletiyorum. Sayın müsteşarımıza, genel müdürümüze teşekkürleri için çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
Yükseköğretim Kurulu Başkanı
Eğitim ve Eğitim Bilimleri Fakülteleri Dekanlar Konseyi Toplantısı
26 Aralık 2017, YÖK Konferans Salonu